

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Biennii Peripatetici

Complectens Quæstiones Logicales Una Cum Institutionibus Dialecticis Ad Antiquorum Recentiorumque Mentem Resolutas, Nec Non Juxta Modernam Scholarum Peripateticarum Methodum Elaboratas & Explicatas

Kretz, Marquard

Herbipoli, 1749

§. 1. Quid & quotuplicia sint Univoca?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-52248](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-52248)

DISPUTATIO IV.

De Ante-Prædicamentis.

INter libros, secundum Diogenis Laërtii computum, centum quadraginta octo, quos Aristoteles in omnem Philosophiæ partem conscripsit, ordine primus est liber, qui à græco *Κατηγορίων*, prædico, *Categoriæ*, sive *Prædicamenta* nuncupatur. Divisit hunc librum in partes tres, quarum primam *Protheorias*, i. e. Principia, sive *Ante-Prædicamenta*, partem alteram *Prædicamenta*, tertiam denique *Hypotheorias*, sive *Postprædicamenta* appellavit. Divisionem hanc, & ordinem Aristotelis observantes in præsentis disputatione de *Ante-Prædicamentis* agemus. Spectant autem huc potissimum ea, quæ ad meliorem prædicamentorum intelligentiam plurimum conferunt, ut sunt *Univoca*, *Æquivoca*, *Analogia*, *Denominativa*, *Concreta* &c. quæ in sequentibus articulis explicabimus.

ARTICULUS I.

De Univocis, Æquivocis, & Analogis.

§. I.

*Quid & quotuplicia sint Univoca, sive
Synonima?*

353. **D**Ico I. *Univoca dicuntur, quorum nomen commune est, & ratio substantiæ nominis accommodata eadem est. Ita Arist. in Categ.*

U

teg.

reg. cap. 1. Dicitur 1mò Quorum nomen commune est. i. e. Univoca idem debent habere nomen, v. g. Petrus & Paulus Univoca sunt, cùm iis tribuatur idem nomen Homo. Dicitur 2dò Ratio substantiæ nomini accommodata. Per τὸ Ratio substantiæ intelligitur conceptus rei essentiam exprimens. Per τὸ Nomini accommodata indicatur, quòd ratio substantiæ debeat significari per ipsum nomen, quod pluribus commune est. Dicitur 3tiò Eadem est; quia ad univoca non sufficit, ut habeant Unitatem nominis; hoc enim æquivocis quoque convenit: sed necesse insuper est, ut habeant unitatem rationis per nomen importatæ. Sic homo & brutum Univoca sunt, non solùm ideò, quòd participant idem nomen v. g. animal, sed quia eadem insuper ratio per animal importata eis convenit; si enim quæretur ex te, cur Homo, cur brutum sit animal? ad utramque quæstionem aptè respondebis: quia est vivens sensitivum. Adverte hìc, quod unitas & identitas rationis non alia sit, quàm unitas præcisionis, quæ fit per operationem intellectûs, ut in Disp. 2. de univers. in genere dictum est.

354. Dico 2. Univoca alia sunt *Univocata*, alia *univocantia*. *Univocata* sunt ipsæ res similes in ratione per nomen significatæ, v. g. Petrus, Paulus, & reliqua individua per τὸ Homo significata. Hæc ipsa ex Arist. in præcedente conclusione definivimus, & explicavimus. *Univocantia* sunt ipsa nomina, quæ pluribus in eadem significatione tribuuntur, v. g. Homo, Ani-

Animal respectu suorum significatorum. Porro alia univoca dicuntur *Participata*, suntque ipsæ rationes participatæ inferioribus, v. g. *ratio hominis* participata à *Joanne, Andrea &c.* Alia *Participantia* appellantur, quæ sunt ipsamet inferiora v. g. *Joannes, Andreas &c.*, participantia ejusmodi rationes, v. g. *Hominis*. Denique alia sunt *essentialia*, alia *accidentalia*, prout ratio per nomen importata vel essentialis inferioribus est, vel accidentalis. Sic *Columba & paries* univocè conveniunt in ratione *albi*, sed *accidentaliter*. Econtrà *Homo & Equus* conveniunt univocè in ratione *animalis*, sed *essentialiter*.

355. *Obj.* Univoca debent esse ejusdem substantiæ; sed *Columba* v. g. & *paries* significata per τὸ *album* non sunt ejusdem substantiæ; ergo nec sunt univoca. R. D. *maj.* Debent esse ejusdem substantiæ, h. e. debent habere identitatem substantiæ *simpliciter*. N. h. e. debent habere identitatem substantiæ *nomini accommodata*, sive similitudinem & convenientiam in ratione per nomen significatâ. C. Nimirum ad hoc, ut *Columba & paries* sint univoca univocata respectu *albi*, necesse non est, ut *Columba* sit ejusdem omninò substantiæ, cujus est *paries*; sed sufficit, quòd in ratione per τὸ *album* significatâ convenient. *Si ais:* *Album* est accidens in concreto; sed hoc nequit dici univocè de suis inferioribus, cum non sit terminus simplex; quandoquidem formam simul significat, & subjectum; ergo.

R. N. *min.* Ad rationem additam dico; quòd τὸ *album* sit voce saltem terminus simplex, quod hic sufficit; vox enim propriè Univoca dicitur, res autem univocata. *Si reponas*: Ex data definitione univocorum sequeretur, quòd etiam τὸ *Petrus* sit Univocum; cùm pluribus tribuatur ob eandem rationem, v. g. quia nati sunt in festo S. Petri. R. N. *sequel.* Rationem additam D. tribuitur pluribus ob eandem rationem, quæ per nomen, *Petrus*, exprimitur. N. quæ se habet merè per accidens. C.

356. *Observe I.* Idem terminus & univocus, & æquivocus esse potest diverso respectu, ut videre est in voce *canis*, quæ, si sumatur secundùm significationem inadæquatam, v. g. *pro animali latrabili*, est Univoca respectu hujus & illius canis terrestris; æquivoca verò respectu canis terrestris v. g. & marini, si secundùm adæquatam significationem sumatur, prout nimirum *animal latrabile*, & *natabile* &c. significat. II. Univoca *Univocantia* sunt idem cum *univocatis*, si spectentur *materialiter*; idem verò non sunt, si sumantur *secundùm modum concipiendi*. Sic *Homo* v. g. materialiter est idem cum *Petro* & *Paulo*; verùm secundùm modum concipiendi abstrahit, an sit idem cum *Petro* & *Paulo*, nec ne. III. Terminus univocus non est necessariò strictè universalis, ut patet in voce *Deus*, quæ tribuitur pluribus personis in eadem significatione, quin sit strictè universalis. Ex quo colligis terminum univocum, & universalem esse terminos

minos magis & minus communes. IV. Vox univoca, quæ communis dicitur, debet esse invariata quoad *syllabas, accentum, quantitatem* &c. aliàs non manet eadem vox. Hinc *Populus* v.g. respectu *arboris*, & *multitudinis* non est vox communis; dum enim arborem significat, primam producit; dum verò multitudinem denotat, primam corripit.

§. II.

Quid sint Æquivoca sive Homonyma, quid Analoga?

357. Dico 1. Arist. in *Categ. cap. 1.* æquivoca sic definit: *Æquivoca sunt, quorum nomen solum commune est, ratio verò substantiæ, nomini accommodata diversa.* Explico. Per *no Nomen commune* intelligitur nomen materialiter acceptum, secundum materialem sonum, quantitatem, genus &c. Si enim *formaliter* pro significatione accipitur, non erit unum nomen, nec commune, quandoquidem duplicem habet significationem. Per Verba hæc: *Ratio substantiæ nomini accommodata diversa* indicatur, quod ratio per tale nomen significata diversimodè inesse debeat iis, quibus nomen tribuitur. Sic *Gallus* dicitur æquivocum respectu *hominis Galli*, & respectu *Galli avis*; cum his ratio per nomen, *Gallus*, significata diversimodè in sit. Adverte, hinc rursus definita fuisse àb Aristotele *Æquivoca equivocata*, sive ipsas res, quibus nomen commune sub diversa ratione tribuitur; *Æquivocum autem equi-*